

Suositus 20/2019/vækst D 2020

Aikaisempi asiakirjanumero A 1772/tillväxt
Käsittelijä Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan mietintö, joka koskee
suositusta 20/2019 – Pohjoismaiden johtoasema kestävän vesiviljelyn ja meritalouden alalla

Ehdotus

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että
Pohjoismaiden neuvosto merkitsee ilmoituksen suosituksesta 20/2019 tiedoksi ja
odottaa poliittista dialogia.

Tausta

Suosituksen sanamuoto on seuraava:

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se edistää yhtenäisten ohjausasiakirjojen ja kansallisten lainsäädäntöjen laatimista, jotta samalla maantieteellisellä alueella olisi helpompi palvella samanaikaisesti monen eri elinkeinon tarpeita ja yhteiskunnan etuja yli maiden rajojen.

että se tekee aloitteen vuoropuhelusta Pohjoismaiden kanssa tavoitteena kehittää yhteinen hallintojärjestelmä ja yhteinen ympäristöstandardi koko vesiviljelyn arvoketjulle, jotta vesiviljelyä kehittämällä elinkeino pystyisi tuottamaan ruokaa ja taloudellista arvoa YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisella jalanjäljellä.

että se selvittää mahdollisuuksia kehittää yhteinen meritalousstrategia, johon sisältyisivät kysymyksen kannalta keskeisimmät elinkeinot ja yleiset edut.

että puheenjohtajamaa varmistaa suunnitelmien ja toimien parhaan mahdollisen koordinoinnin Pohjoismaiden välillä voimassa olevien EU-direktiivien mukaisesti.

Pohjoismaiden ministerineuvoston ilmoitus

Vesiviljely on tärkeä elinkeino Pohjoismaissa ja tärkeä osa pohjoismaista biotaloutta. Pohjoismaiden ministerineuvosto kuten Pohjoismaiden neuvostokin ymmärtävät meritalouden tärkeyden Pohjoismailla ja ovat yhtä mieltä siitä, että alan tutkimusta tulee lisätä aikana, jona elintarviketuotannon tarve merissä kasvaa.

Pohjoismaat ovat maailmanlaajuisesti erittäin vahvoja toimijoita vesiviljelyn alalla. Kaupallisen toiminnan edellytyksenä on taloudellisesti kannattava tuotanto, joka perustuu tietoon, innovaatioon ja hyvään hallintaan. Myös elinkeinon ympäristöjalanjalan on oltava yhteiskunnallisesti hyväksyttävä. Pohjois-Atlantin maat ovat kulueneen kymmenen vuoden aikana kehittäneet vesiviljelystä merkittäviä elinkeinoja käytettävissä oleviin ja toimintaan sopiviin paikkoihin. Kasvatuskalojen karkaaminen ja lohitai aiheuttavat näissä osissa Pohjolaa haasteita, joiden ratkaisemiseen käytetään paljon resursseja. Tuotantoa pyritään kehittämään vuonojen suojaisissa paikoissa ja lisäksi toteutetaan useita innovatiivisia hankkeita vesiviljelyn edelleen kehittämiseksi, mukaan lukien uudet merikasvatukseen sopivat ratkaisut sekä maalle sijoituvat ratkaisut. Kahden viimeksi mainitun tuotantomenetelmän kustannusrakenne on erilainen perinteisiin laitoksiin verrattuna samalla, kun niillä voi olla etuja esimerkiksi vedenlaadun, kalaterveyden ja kalojen hyvinvoinnin suhteen.

Itämerellä on Pohjois-Atlanttiin verrattuna muita erityisiä haasteita kuten rehevöityminen, joka ensi kädessä johtuu maalta peräisin olevasta kuormituksesta. Vesiviljelystä aiheutuvia ravintoainepäästöjä on mahdollista rajoittaa esimerkiksi kiertovesikasvatuksen avulla tai vaihtoehtoisesti siirrytään kasvattamaan sellaisia lajeja, joita ei ruokita vaan jotka hyödyntävät merestä löytyvää ravintoa kuten erilaisia leviä ja simpukoita.

EU:hun kuuluvat Pohjoismaat noudattavat EU:n yhteistä kalastuspolitiikkaa (YKP) myös vesiviljelyn osalta, kun taas keinoja kuten lisenssejä hallinnoidaan kansallisesti. EU:ssa jäsenmailla on erilaiset lähtökohdat vesiviljelyssä, ja unioni on ottanut käyttöön ei-sitovia strategisia linjauksia elinkeinon kilpailukyvyyn vahvistamiseksi. Tiedon ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa maiden välillä pyritään mahdollistamaan avoimilla koordinoitimenetelmillä. Tämä koskee kansallisia maankäyttökehys- ja lisensointimenettelyjen yksinkertaistamista, ja lisäksi EU-maat ovat laatineet kansallisia monivuotisia strategisia suunnitelmia.

Ympäristövaikutusten osalta vesiviljelyä valvotaan Pohjoismaissa kansallisten standardien mukaan, ja useilla kansallisilla viranomaisilla on velvollisuus valvoa elinkeinon ympäristövaikutusten suhteen. Lisäksi toimijat tekevät omavalvontaa varmistaakseen sen, että ympäristövaikutukset pysyvät sallituissa rajoissa. Tämän lisäksi myös ulkoiset, yksityiset kolmannet osapuolet sertifioivat huomattavaa osaa elinkeinosta.

Vaikka vesiviljelyelinkeinossa on samoja piirteitä kaikissa Pohjoismaissa, maiden välillä on kuitenkin huomattavia eroja. Sen vuoksi ei pidetä tarkoituksenmukaisena käynnistää lainsäädäntöalan yhteistyötä yhtenäisen säännösten luomiseksi Pohjoismaihin. Ei myös pidetä tarkoituksenmukaisena kytkeä EU:n pohjoismaisia jäsenmaita ja EU:hun kuulumattomia Pohjoismaita tiiviimmin yhteen vesiviljelysäännösten ja -

politiikan alalla. Samanaikaisesti Pohjoismaat jatkavat yhteistyötä vesiviljelyyn liittyvistä ongelmista ja hankkeista silloin, kun ne tuottavat pohjoismaista hyötyä.

Maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasiain ministerineuvoston (MR-FJLS) yhteistyöohjelma vuosiksi 2017–2020 sisältää kaksi strategista painopistealuetta, mukaan lukien pohjoismaisen biotalouden ja kestävien elintarvikejärjestelmien kehittäminen. Lisäksi seitsemän panostusalueen teemoina ovat biologisten luonnonvarojen kestävä hallinnointi, alkutuotannon parempi sopeutumiskyky ja pienemmät ilmastovaikutukset, eläinten hyvinvointi, terveellinen ja turvallinen ruoka, innovointia edistävät viranomaiset, merkintäjärjestelmät ja akkreditoitu tuotanto sekä monipuolisempi maaseututalous. Mainitut teemat ovat keskeisiä biopohjaisissa elinkeinoissa ja ne tukevat siten myös pohjoismaista vesiviljelyä. Myös yhteistyöohjelmassa pidetään EU-yhteistyötä tärkeänä, ja MR-FJLS:n vastaavat virkamieskomiteat saavat säännöllisesti tietoa ja keskustelevat tarvittaessa kansainvälisestä strategioista kuten EU-asioista, jotka ovat tärkeitä pohjoismaisen yhteistyön kannalta.

Ministerineuvosto käyttää vuosina 2017–2020 paljon resursseja siihen, että Pohjoismaat nousevat vesiviljelyn ja meritalouden kärkitoimijoiden joukkoon. Suomen puheenjohtajakaudella vuonna 2016 ja Ruotsin puheenjohtajakaudella vuonna 2018 esimerkiksi priorisoitiin Pohjoismaiden sinistä biotaloutta, ja Ruotsi otti painopistealueeksi myös digitalisaation tuomat mahdollisuudet. Norjan puheenjohtajakaudella nostettiin esille ongelmia, esimerkiksi järjestäytyneet rajat ylittävät kalastusrikollisuus, kadotetut kalastusvälineet ja pohjoismaisten vesialueiden vieraslajit kuten tyynenmerenosteri. Islanti keskittyi vuoden 2019 puheenjohtajakaudellaan sinisen biotalouden kehittämiseen muun muassa kartoittamalla biojalostamoita, jotka voisivat parhaiten edistää luonnonvarojen hyödyntämistä ja merten biomassan arvonaluontia alueellamme. Sekä Norjan puheenjohtajakaudella 2017 että Islannin puheenjohtajakaudella 2019 on käynnistetty erillisiä hankkeita meren muovisaasteista. Vuonna 2020 Tanska hoitaa Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuutta, ja yhtenä painopistealueena on Pohjolan kestävä rannikkoyhteisöt, mukaan lukien kestävä hallinnointi ja arvonaluonti meren luonnonvarojen ja meriturvallisuuden pohjalta.

Lisäksi pohjoismaisen kalastusyhteistyön (ÄK-Fisk) budjetista on tuettu kauden aikana useita hankkeita, jotka tukevat taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävää vesiviljelyä ja meritaloutta Pohjoismaissa. Tällä hetkellä tuetaan käynnissä olevia kiertovesilaitoshankkeita sekä kalaterveyteen ja kalojen hyvinvointiin liittyviä hankkeita. Lisäksi tuetaan useita hankkeita, jotka yleisesti tukevat pohjoismaista meritaloutta.

Edelleen on syytä mainita, että NordForsk avaa keväällä 2020 rahoitushaun pohjoismaiseen tutkimusohjelmaan vesiviljelyä koskeville hankkeille, joiden valinnat ja sopimukset tehdään syksyllä 2020. Ohjelman budjetti on lähes 75 miljoonaa kruunua, josta noin 2/3 on Pohjoismaiden kansallisten tutkimuslaitosten rahoitusta ja 1/3 NordForskilta tulevaa rahoitusta.

Kaiken kaikkiaan MR-FJLS:n toiminta osoittaa, että pohjoismaisella vesiviljelyllä ja meritaloudella on suuri painoarvo pohjoismaisessa yhteistyössä. Lopuksi voidaan

mainita, että Pohjoismaiden ministerineuvosto valmisteleo toimintasuunnitelmia työlle, jonka tavoitteena on tehdä Pohjolasta vihreämpi, kilpailukykyisempi ja sosiaalisesti kestävämpi. Tämä perustuu pääministerien visioon, jonka mukaan Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä. Vesiviljely ja meritalous ovat keskeisessä asemassa, jos Pohjoismaat haluavat saavuttaa mainitun tavoitteen, ja maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasiain ministerineuvosto pyrkii yhteistyössä asianomaisten sektorien kanssa siihen, että vesiviljely ja meritalous ovat keskeisellä sijalla uutta visiota toteutettaessa.

Pohjoismaiden ministerineuvosto katsoo suosituksen näin ollen osittain toteutetuksi.

Valiokunnan näkemykset

Valiokunta ymmärtää sen, että perusedellytykset vesiviljelyalan pohjoismaisille strategioille ja säännöille ovat lähes olemattomat johtuen osittain erilaisista luonnollisista edellytyksistä, osittain Pohjoismaiden erilaisesta asemasta EU:hun ja sen kalastuspolitiikkaan nähden (kalastus kuuluu EU:n toimivaltaan Tanskassa, Suomessa, Ahvenanmaa mukaan lukien, ja Ruotsissa, kun taas Färsaaret, Grönlanti, Islanti ja Norja päättävät itse kalastuspolitiikastaan). Kysymys on kuitenkin siitä, kuinka kalastuksen ulkopuolelle jääviä meritalouden osia (levät ja muut ei-animaaliset organismit) käsitellään pohjoismaisella tasolla. Eikö tämäkin ole tärkeä näkökohta?

Valiokunnan pääasiallinen tyytymättömyys vastaukseen ei kuitenkaan kytkeydy kalastukseen tai muihin viljeltäviin tai talteen otettaviin meren hyödykkeisiin, vaan siihen, että suuri osa suosituksen ehdotuksista on jäänyt käsittelemättä vastauksessa. Tämä koskee erilaisia hallintovyöhykkeitä/alueita/vastuuta ja mahdollisia elinkeinon välisiä eturistiriitoja, mukaan lukien kalastus, matkailu, tuulivoima, puolustus ja pelastuspalvelut. Jos näitä eroja on mahdotonta yhdistää pohjoismaisella tasolla, EU-oikeudellisista tai muista syistä johtuen, asia olisi syytä problematisoida. Valiokunta ymmärtää luonnollisesti, että suositus koskee eri sektoreita (kalastus, matkailu, energia jne.) ja että voi olla vaikeaa koostaa yksi vastaus niin monelta alalta, mutta asian problematisointi ja jossain määrin rakentava ehdotus siihen, kuinka näihin monialaisiin ongelmiin voitaisiin tarttua, olisivat olleet tervetulleita.

Valiokunta toivoo sen vuoksi, että Pohjoismaiden ministerineuvosto koordinoi vastauksen myös muiden asiaan liittyvien sektoreiden kanssa (matkailu ja energia sekä mahdollisesti pyytää hallitusten näkemyksiä turvallisuuskysymyksistä) siten, että suositukseen vastataan kokonaisuudessaan, joko suullisesti poliittisessa dialogissa tai kirjallisesti.

Pohjolassa 29.huhtikuuta 2020

Anders Eriksson (ÅF)

Arman Teimouri (L)

Cecilie Tenfjord-Toftby (M)

Freddy André Øvstegård (SV)

Helge André Njåstad (FrP)

Jaspur Langgaard (sb)

Lorena Delgado Varas (V)

Lulu Ranne (ps.)

Nils Aage Jegstad (H)

Orla Hav (S)

Pyry Niemi (S)

Ruth Mari Grung (A)

Stein Erik Lauvås (A)

Torhild Bransdal (KrF)